DE STOKJES.

TOT

spel en ontwikkeling

VAN

Ligchaam en Geest

VOOR KLEINE KINDEREN.

MET ACHT PLAATJES

Mijn spelen is leeren,
Mijn leeren is spelen.
H. VAN ALPHEN

Tweede Druk.

Zutphen.
P. B. PLANTENGA.

De stokjes tot spel en ontwikkeling van ligchaam en geest voor kleine kinderen
OK 13
Sto

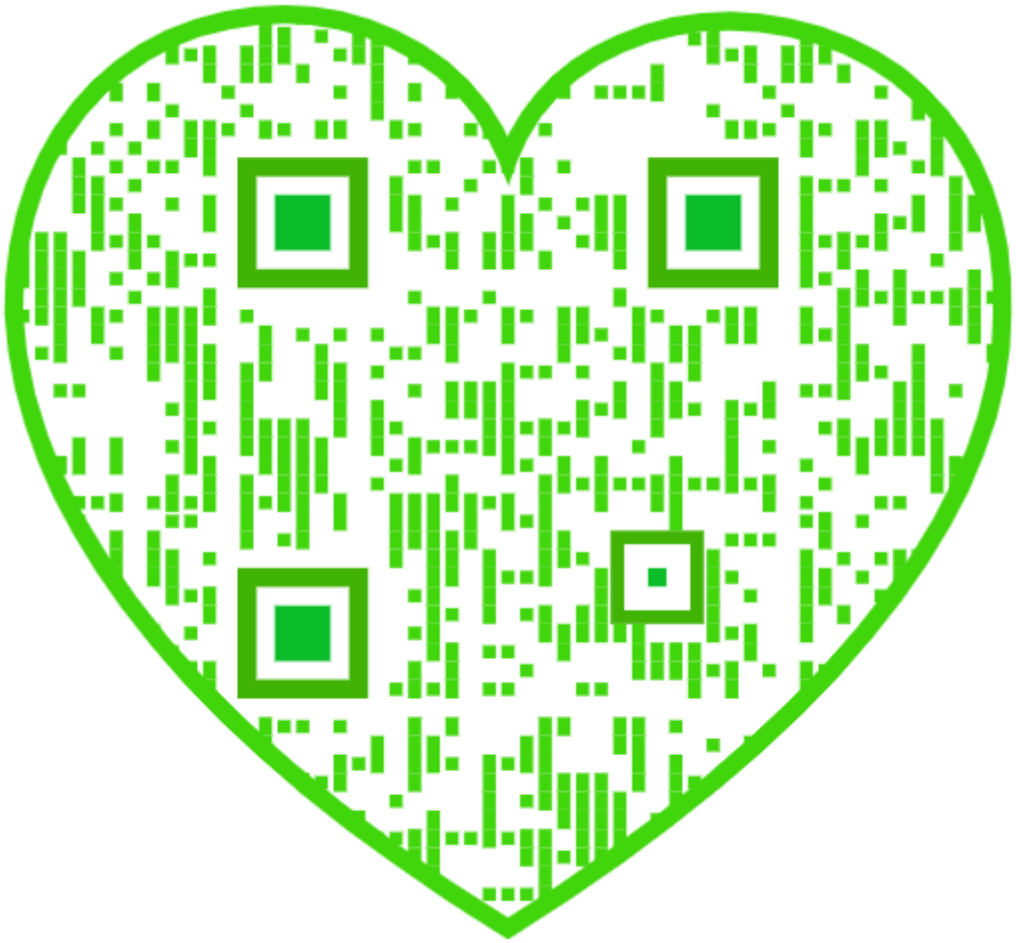

geschikt voor Cadeaux

P. B. PLANTENGA te ZUTPHEN zijn verschenen en verkrijgbaar gesteld:

eisboek door Nederland, België, de Rijn, Parijs, Cleef.
plattegronden, munttafel, aangave van logementen, koffijhuizen,
uraties, middelen van vervoer, bezienswaardigheden enz. 1860.
bladzijden in 12°, compres doch duidelijk gedrukt). Prijs stevig
naaid *f* 2.80. In elegant rood linnen bandje *f* 3.30.

itvlugten. 1860. Prijs 75 cents.
ond. Inleiding. — Ik heb geen tijd. — Mijne pogingen wa-
vruchteloos. — God is genadig. — Ik ben niet slechter dan an-
n. — Ik ben van plan mij te bekeeren. — Ik ben geen huiche-
. — Het is moeijelijk zich te bekeeren. — Ik kan het niet be-
en. — Ik kan den bijbel wel te huis lezen. — Het kerkgaan
ons ook niet zalig maken. — Ik zie gaarne dat mijne familie
kerk gaat. — Mijn man wil mij niet naar kerk vergezellen. —
kan mijne kinderen niet alleen laten. — Ik gevoelde mij niet
wel. — Het weder zag er zoo dreigend uit. — Ik had bezoek. —
predikant bevalt mij niet. — Ik kon in tijds niet klaar ko-
. — Mijne kleederen zijn niet geschikt. — Hij heeft mij be-
d. — Liefdadigheid begint te huis. — Ik wil zooveel geven als
nissen. — Ik wensch dat het u goed moge gaan. — Er is zoo
aanzoek. — Ik ben niet geschikt om aan tafel te gaan. — Ik
even goed als zij die aan tafel gaan. — Ik heb geen in-
d. — Er zijn geene armen in onze gemeente. — Ik heb iets
n huisselijke godsdienstoefening. — Er zijn reeds te veel boe-
— Ik kan vergeven, maar niet vergeten. — Zend om Dominé. —
dienst is zoo lang. — Wat heb ik mij met huisbezoek te be-
hen. — Zondagsparapluie.

e Stokjes, tot spel en ontwikkeling van ligchaam en geest voor
ne kinderen, met 8 platen, 2e druk, 1860. Prijs 60 cents.
ond. Oefeningen met één stokje. — Oefeningen met twee
jes. — Figuren uit uit het dagelijksche leven. — Schoonheids-
nen. — Vormen van hoegrootheid. — De stokjes als middel om
leeren tellen en rekenen. — De stokjes als eerste gronden der
tkunst. — De stokjes als teekenonderrigt. — De stokjes als
errigt in het spellen en lezen.
Het uitverkoopen, **in 6 maanden tijds,** *der eerste vrij aanzien-
e oplage, getuigt eenigzins voor den bijval, welke dit werkje on-*

OK
Sto
A

BESCHADIGDE TEKST OF VERKEERD GEBONDEN
DAMAGED TEXT OR WRONG BINDING

dervindt. Geen onderwijzer, geene moeder mag, om het groote nut dat de kinderen er uit trekken kunnen, de aanschaffing verzuimen van dit uittreksel van Froebels leermethode, welke nu reeds begint eenen geheelen omkeer in het onderwijs der eerste jeugd te weeg te brengen. Over geheel beschaafd Europa vinden zijne leeringen meer en meer bijval.

E. van Driessche, Geschiedkundig overzigt der Nederduitsche Taal- en Letterkunde, ten gebruike der Athenaea en Collegiën. 1860. gr. 8s. 134 bladzijden. Prijs 80 cents.

Dit uitmuntende werk beschouwt de Nederduitsche letterkunde vooral met het oog op het Vlaemsche element in dezelve.

Munttafel, 1860. Prijs 10 cents.

Plattegrond	van Amsterdam,	1860.	Prijs	15 cents.
"	" Rotterdam,	"	"	15 "
"	" 's Gravenhage	"	"	15 "
"	" Utrecht	"	"	15 "
"	" Leyden	"	"	15 "
"	" Arnhem's omstreken,	"	"	15 "

Heinrich Heine's Sämmtliche Werke in 6 Bände. Prijs ingenaaid *f* 20. — In half marocco gebonden *f* 25.

Deze goedkoopste en fraaiste uitgave van Heines complète werken in 8°. formaat, bevat tevens het fraai gegraveerd portret van den dichter.

Gemelli et Roijer. Histoire de la révolution belge de 1830. 1 fort volume grand in 8°, 1860. *f* 3.—.

De Belgische revolutie te beschouwen van het standpunt, dat hier gekozen is, heeft voor den Nederlander zeker zijne eigenaardige belangrijkheid. Het boek werd door den Italiaan Carlo Gemelli geschreven en door een' der redacteurs van den Indépendance belge P. Roijer, in het Fransch vertaald.

Nieritz, Bibliothèque de la jeunesse. Vol 1—6, 1860. Petit in 8°. Prix du volume *f* 1.—.

Vol 1. Voyage dans le Hartz.
" 2. Le fils du vieil invalide.
" 3. Frédéric et Oscar Dornbasch.
" 4. Jonas et le Prince enlevé.
" 5. Le petit bergeret son chien.
" 6. Gottlieb le petit Mineur.

Deze kinderschriften in de Fransche taal zijn voor al aanbeevelenswaardig, omdat ze een geheel protestantschen geest ademen.

DE STOKJES,

TOT SPEL EN ONTWIKKELING

VAN

LIGCHAAM EN GEEST

VAN KLEINE KINDEREN.

J 216.

"Mijn spelen is leeren, mijn leeren is spelen."
H. VAN ALPHEN.

Voor het Hoogduitsch.

Tweede Druk.

ZUTPHEN,
P. B. PLANTENGA.
1860.

GEDRUKT BIJ A. TER GUNNE & Co. TE DEVENTER.

VOORREDE VAN DEN VERTALER.

Het volgende werkje is eene vrije vertaling van het Duitsche Stäbchenlegen. *Eene Fransche uitgave,* Les petits Batons, *kortelijks te Brussel verschenen, maakt daar zoo veel opgang, dat thans, weinige maanden na deszelfs verschijnen, reeds een tweede druk ter perse is.*

De methode, die hier aangewezen wordt, is die van den beroemden opvoedkundige Fröbel, een man die met bewonderenswaardigen ijver en onwankelbare volharding, zijn geheele leven aan de verbetering van het lager onderwijs toewijdde.

Zijne leeringen zoo eenvoudig in zich zelve, vinden dan ook niet alleen in Duitschland, maar eveneens in Frankrijk, Engeland, België en zelfs in Amerika grooten bijval.

De Vertaler gelooft, dat ook de Nederlandsche moeders en onderwijzers dit boeksken met graagte ontvangen en er eene zeer

geschikte en allezins doelmatige handleiding in zullen vinden, om kleine kinderen aangenaam, nuttig en bevattelijk, voor ligchaam en geest beide, bezig te houden.

Eene Hollandsche uitgave der andere spelen van Fröbel is in bewerking.

ZUTPHEN, April 1859. P.

De vertaler is niet te leur gesteld in zijne verwachting, dat dit werkje ook hier te lande grooten bijval zou vinden. Binnen weinige maanden toch is de eerste druk geheel uitverkocht en deze tweede uitgave, door gedurige aanvrage, noodzakelijk geworden.

ZUTPHEN, Januarij 1860. P.

INLEIDING.

Volgens Jean Paul heeft ieder volgend opvoeder een' minder grooten invloed dan zijn voorganger, en de wereldreiziger leert niet zoo veel van alle volken der aarde als het kind van zijne voedster, wel te verstaan, wanneer die in staat is om het kind iets te leeren.

Fröbel en Pestalozzi beschouwen de zes eerste jaren als de gewigtigsten des levens, omdat in dezen tijd de grond tot het latere zijn en streven van den mensch gelegd wordt, en meestal zijn juist deze jaren òf in het geheel niet òf wel op eene verkeerde wijze aangewend. Beide zijn het ook daarin eens dat de eerste opvoeding slechts van de moeders of van een vrouwelijk wezen in het algemeen kan uitgaan; beide gelooven dat de natuur of het instinkt wel is waar aan de moeder belangrijke wenken geeft, maar dat haar tevens eene zekere kennis en beschaving onontbeerlijk is, tot het wel vervullen harer gewigtige roeping. Pestalozzi werkte dan ook gedurende zijn geheele leven aan een boek voor moeders; Fröbel deed meer, hij gaf haar praktische wenken en onderrigtingen. Hij verschilt vooral dan van Pestalozzi, wanneer hij meent, dat met boeken niet alles gedaan kan worden, maar dat woord en daad, daad en woord steeds te zamen moeten gaan en dat de juiste weg aan de moeders door en met kinderen wordt aangewezen.

Fröbel beschouwt als geheel onvoldoende, wat tot hiertoe in den kring der familie en der bewaarscholen gedaan werd.

De laatsten toch hebben hoofdzakelijk ten doel de kinderen voor ongelukken te bewaren en werken dus meer negatief dan positief[1]. Hij wil echter het laatste, dat is: bezighouden en ontwikkelen, *daarbij geene ontwikkeling ten koste van het ligchaam, maar integendeel ligchamelijke ontwikkeling door die van den geest*, beöogende. Het kind wordt geboren met eene neiging tot werkzaamheid, het wil zijne leden gebruiken en zijne zintuigen oefenen. De eerste grond van alle opvoeding is dus oefening van leden en zintuigen. Het kinderleven is spel: spelen en kind zijn is onafscheidelijk: een kind, dat niet spelen mag, wordt ziek, een kind, dat niet meer spelen wil, is ziek. De taak des opvoeders bestaat in het kiezen van doelmatige, boeijende, ontwikkelende, met de kindernatuur overeenstemmende spelen. Hiernaar zijn de Fröbelsche oefeningen ingerigt. De door hem uitgedachte reeks van spelen is de volgende:

1°. Oefening van leden en zintuigen;

2°. Balspelen (ballen van de verschillende kleuren des regenboogs);

3°. De bal, de teerling (kubus of dobbelsteen) en de cylinder (cylinder als overgang van bal tot teerling);

4°. De kubus verdeeld in acht gelijke dobbelsteenen;

5°. De kubus verdeeld in acht gelijke deelen van denzelfden inhoud als de in n°. 4 aangegeven dobbelsteenen, ter zelfder breedte, maar eens zoo lang en half zoo hoog;

6°. De kubus verdeeld in 27 gelijke dobbelsteenen, waarvan nog drie door één en drie andere door twee diagonalen (lijnen, welke twee niet op elkander volgende hoekpunten van een' veelhoek vereenigen) doorsneden worden en zoo 18 driehoeken vormen;

[1] Schrijver bedoelt hier de bewaarscholen in zijn land; vertaler met velen derzelve in ons vaderland bekend, weet hoe daar wel degelijk op de ontwikkeling en het bezighouden des kinds gewerkt wordt.

7°. De kubus verdeeld in 27 gelijke deelen, van denzelfden inhoud als de in n°. 6 aangegeven dobbelsteenen, even breed, maar eens zoo lang en half zoo hoog. Hiervan worden nog drie in de lengte en zes anderen in de breedte door midden gedeeld.

De door de vier laatste der bovengenoemde spelen te leggen figuren zijn ontelbaar en laten zich gevoegelijk verdeelen in:

Vormen van hoegrootheid, hoedanigheid, getal enz.

Schoonheidsvormen.

Vormen, die alle mogelijke voorwerpen uit het leven nabootsen (levensvormen).

Uit deze spelen ontstaan nog de volgende:

a. Het leggen van stokjes;

b. Het zamenvoegen der stokjes;

c. Het vouwen van papierstrookjes;

d. Het maken van figuren met stokjes, door erwten vereenigd;

e. Het vlechten, met papierstrooken van verschillende kleuren;

f. Het vouwen van een stuk papier;

g. Het uitsnijden van figuren;

h. Het teekenen.

Deze oppervlakkige aanwijzingen geven den lezer een denkbeeld van het doel en den rijkdom der Fröbelsche methode. Men merke daarbij nog wel op, dat alle spelen en oefeningen, hoewel ieder op zich zelf volledig, in een naauw onderling verband staan en het eene als het ware uit het andere voortvloeit.

De stokjes, ontstaande uit vierkanten eenige malen in de lengte doorsneden, worden in dit werkje afzonderlijk behandeld. Hoewel hoofdzakelijk een spel voor zeer kleine kinderen, zal het tevens voor de oudere jeugd eene nuttige en aangename bezigheid blijven.

Onderrigt.

Hiertoe zijn noodig tien stokjes[1] ieder ter lengte van twee duim. Reeds dadelijk verschaffe men het kind eene aangename bezigheid, door het naar eigen goeddunken bekende voorwerpen te laten vormen, als: eene ladder, een venster, eene deur, een trap enz.

Eenige voorafgaande oefeningen zijn daarbij hoogst wenschelijk om eene zekere vlugheid in handen en vingers te verkrijgen.

Oefeningen met één stokje. Neem uwe stokjes in de regterhand (de hand waarmeê ge eet). *Maak op de regterhand opmerkzaam.* — Neem nu de stokjes in de andere, de linkerhand. — Houd ze in de hoogte. — Neem met de regterhand één stokje uit de linkerhand en leg het voor u op de tafel. — Leg nu de stokjes, die ge in de linkerhand hebt, ter zijde en laat ze slapen.

Neem het stokje, dat voor u ligt, in de regterhand. — Houd het tusschen twee vingers (de duim en de wijsvinger). — Neem het aan 't ééne einde op en houd het andere einde naar boven. — Neem 't nu in 't midden, — aan 't andere einde. — Men herhale deze oefening, maar zonder behulp der andere hand. — Neem het stokje met beide vingers nu nog eens in 't midden, — breng het naar de regterzijde, — naar de linkerzijde, — naar boven, — naar beneden, — laat het stokje rusten.

Leg het stokje op de tafel, — in de lengte, — in de breedte, — in de schuinte (met het eene einde naar een' hoek der kamer). — Neem het stokje op aan de eene punt met den

[1] Deze stokjes kan ieder zelf gemakkelijk maken, 't zij van zwavel- of van wasstokjes. De laatste zijn vooral om hunne buigzaamheid doelmatig bij het vormen der letters en cijfers.

regter, — aan de andere punt met den linker wijsvinger. — Houd het in de lengte, — in de breedte, — in de schuinte enz. — Laat het op de tafel vallen. — Hoe ligt het nu? enz.

Leg uw stokje in de lengte op de lei. — Neem de griffel in de regterhand. — Leg het stokje langs de lijst der lei en trek nu eene lijn, waar het zich bevond. — Wat hebt ge gemaakt? — Eene lijn in de lengte (loodregte lijn). — Maak meer lijnen in de lengte en zeg bij iedere lijn die ge maakt, één. — Hetzelfde in de breedte en schuinte.

Deze voorloopige oefeningen, uit zich zelve eenigzins droog en afgetrokken, kunnen moeders en onderwijzers op verschillende wijzen meer aantrekkelijk voor den kindergeest maken, b.v. men vrage: Wat is het stokje? — Regt, lang. — Kent ge nog meer dingen die regt en lang zijn? — Liniaal, potlood, griffel, stok, vinger, breinaald, pen, cigaar enz. — Wat doet mijn stokje nu? — Het staat. — Kent ge nog andere dingen die staan? — Kent ge ook dingen die liggen? enz.

Oefeningen met twee stokjes. Neem twee stokjes, één in de regter- en een in de linkerhand. — Houd ze aan het eene einde naar boven, — digt bij u, — ver van u af, — naar beneden (zie verder oefeningen met één stokje).

Leg de stokjes op de tafel, — in de lengte, — in de breedte, — in de schuinte, — naast elkander als twee kindertjes in één bed. Verwijder ze van elkander ter lengte van één vinger, — ééne hand, — twee handen. — Breng ze weder digt bij elkander. — Hoeveel uiteinden hebt ge nu boven? — hoeveel onder? — hoeveel dus te zamen? — Neem één stokje in elke hand en houd het met twee vingers aan het uiteinde vast. — We hebben in iedere hand één stokje, één en één is? — twee. — Leg de twee stokjes in dezelfde rigting boven elkander, in de lengte | | , — in de breedte — —, — in de schuinte / /, —

neem ze zoo op, één in iedere hand. — Leg het stokje der regterhand in de lengte op de tafel en dat der linkerhand in de breedte er midden op +. — Wat hebt ge nu? — Een kruis. — Hoeveel uiteinden heeft een kruis? — Een kruis heeft 4 uiteinden, één boven, — één onder, — één regts, — één links. — Leg nu de stokjes schuins op elkander ×. — Wat hebt ge nu? — Nog een kruis. — Onderscheid tusschen het staand en liggend kruis. — Wat ziet ge tusschen het beneden- en het uiteinde ter linkerhand? — Niets, of liever eene ledige ruimte. — Hoeveel ledige ruimten heeft een kruis? — Vier. — *Zulke* ledige ruimten, ingesloten door twee regte lijnen, noemt men hoeken. — Hoeveel hoeken? enz.

Men late nu verschillende figuren maken, door één der twee stokjes telkens ter halver lengte te verschuiven (zie Pl. I.) zoolang tot dat het kruis (de grondvorm) weder verkregen is. — Nabootsen daarvan op de lei. — Onderscheid tusschen regte, scherpe en stompe hoeken, enz.

Figuren uit het dagelijksch leven.

Hebben wij met tien stokjes reeds de perspective afbeelding eener tafel (zie pl. 4, de derde der laatste rij), zoo vinden we tot de eenvoudigste vormen teruggaande, dat met twee stokjes één; met drie twee; met vier vier; met vijf reeds negen verschillende tafels gelegd kunnen worden, en zoodoende zal zich bij iedere vermeerdering der stokjes eene grootere menigvuldigheid ontvouwen. Voor den beginne ga men intusschen liefst niet verder dan tot tien. Vooral zulke figuren, die zich met twee tot tien stokjes laten vormen en vervolmaken, zijn bijzonder geschikt om de gave van vergelijking en onderscheiding op te wekken en te versterken. Men zie verder de plaat met de verschillende vormen van huizen, nog altijd weinige in vergelijking met het aantal dat gelegd kan worden; men denke aan gereedschappen van allerlei aard, huisraad, bloemen enz. en het zal meer en meer duidelijk worden, dat men met het leggen nooit uitgeput raakt. De kinderen laten het daarbij aan naïve invallen niet ontbreken, zoo b.v. wierp een knaap zijne tien stokjes meermalen door elkander, en op de vraag: wat maakt gij nu? was het eenvoudige antwoord: eene ruïne.

Schoonheidsvormen.

Om hare grootere aantrekkelijkheid en als gemakkelijker te bevatten voor het kinderlijk begrip, zijn de vormen uit het dagelijksch leven, in deze handleiding, wat de plaatjes aangaat, het uitvoerigst behandeld. Desniettemin is het leggen van schoonheidsvormen van groot nut. Het zal den kinderen leeren, hoe men door regelmaat en smaak met de eenvoudigste grondstoffen de schoonste vormen kan voortbrengen en reeds vroeg eenen onuitwischbaren grondslag leggen tot gevoel en waardering van alles wat schoon, juist en evenredig is.

Vormen van hoegrootheid, hoedanigheid, getal enz.

Eene andere bijzondere soort van figuren zijn de vormen van hoegrootheid enz. Hierbij ga men van den driehoek, vierhoek, vijfhoek of andere vormen uit en bouwe daarop steeds verder, altijd met symetrie (evenredigheid) te werk gaande. Het is zelfs niet noodig altijd een uitgangspunt vast te stellen, men kan b.v. de twee eerste stokjes leggen zoo men wil, al spoedig zal er eene regelmatige figuur ontstaan. Men bespeurt hier reeds een begin der meetkunstige wetenschappen.

Is de figuur eenmaal voltooid, zoo is het zeer leerzaam tot haar begin terug te gaan en te zien hoe dezelve ontstaan is, door welke stokjes deze en door welke gene gewigtige vorming en verandering plaats vond.

De stokjes als middel om te leeren tellen en rekenen.

Reeds dadelijk als het kind het pakje met de tien stokjes losmaakt, herleidt het een tiental tot tien éénheden. Bijzonder bij het rekenonderrigt zijn de stokjes zeer doelmatig als aanschouwelijk onderwijs. — Is het van den geest, die zich pas begint te ontwikkelen, niet te veel verlangd zich bij het mechanisch nazeggen der woorden één, twee, drie enz. een juist denkbeeld te vormen wat éénheden en wat veelvouden zijn, nog meer zonder aanschouwelijk onderwijs te begrijpen waarom twee maal twee vier enz. is? Daarentegen geven de stokjes door hunne zamenvoeging en afscheiding een juist denkbeeld van éénheden en veelvouden en vormen de doelmatigste handleiding om de vier hoofdregelen der rekenkunst begrijpelijk in te prenten. Door het breken in 2, 3 of meer deelen van één stokje komt men reeds tot de breuken. Het zal wel onnoodig zijn hierover verder uit te weiden.

De stokjes bij de gronden der meetkunst.

De leer der vormen vindt in het teekenen hare toepassing, zegt Grube, niet slechts in het algemeen, maar meer bijzonder in het meetkunstig teekenen, welker gronden zelfs met de eerste oefeningen in de leer der vormen overeenkomen. Daarom echter

zijn beide wetenschappen niet dezelfden. Want de leer der vormen heeft niet de schoone voorstelling van ligchaam en ligchaamsdeelen ten doel, maar beoogt de meetkunstige verhouding van het eene ligchaam tot het andere. Hierbij worde niet vergeten dat eene juiste vormenleer niet alleen voor de meetkunstige, maar voor de geheele teekenwetenschap noodzakelijk is, omdat meetkunstige ligchaamsvormen den grond van alle teekening moeten uitmaken en zonder een zeker gevoel van symetrie in meetkunstige bedoeling, is het onmogelijk schoonheidsverhoudingen juist te kunnen beoordeelen. De grondslag van alle schoonheid is harmonie en symetrie (overeenstemming en evenredigheid); zoo dan ook, maken de meetkunstige wetenschappen, als hierop berustende, een deel uit der aestetica (schoonheidsleer). Ruimte en tijd zijn de grondslagen van alle menschelijke scheppingen, dus ook die der kunst. Het afgetrokken denkbeeld van ruimte is de meetkunstige figuur — dat van tijd het rekenkunstig getal. Beiden, reken- en meetkunst, maken te zamen één geheel in de verhouding van in- en uitwendige aanschouwing.

Van een systematisch onderwijs der meetkunst kan hier natuurlijk geen sprake zijn, men bepale zich tot de aanschouwelijke voorstelling der voornaamste vormen van de meetkunde der lijnen en vlakken.

De stokjes als teekenonderrigt.

Naar Fröbels methode beginnen wij eenigermate met het teekenen volgens de natuur, wanneer wij de gelegde figuren op de lei nabootsen. Boven alles toont zich het kind in het teekenen, reeds als een scheppend wezen, omdat het daarbij met de minste moeite en krachtsinspanning toont wat het scheppen en voorstellen wil. Het teekenen is dan ook een der eerste

grondslagen van het elementair onderrigt en hoe weinig kracht en moeite het vordert, zoo houdt het den geest in zijne geheele ontwikkeling en vorming bezig, vereischt eene juiste rigting en vrije houding des ligchaams en bevordert daardoor eene ongehinderde werkzaamheid des geestes.

Het geheugen, het nadenken, de verbeelding, het opmerkingvermogen, de juiste opvattings- en scheppingsgave, in een woord de meeste geestelijke en ligchamelijke krachten worden door het teekenen opgewekt en gescherpt. Het ontwikkelt en vereischt eene harmonie der ziel, een gevoelig gemoed, een' beschaafden geest en een goed gevormd oordeel.

De stokjes als onderrigt in het spellen en lezen.

Nevensgaande plaat VIII geeft ons cijfers en letters gevormd door stokjes. Men late eerst de letters leggen, ga vervolgens tot klanken, lettergrepen, woorden en eindelijk tot volzinnen over. Al spelende en zeer spoedig kunnen de kinderen, zonder dat ze het zelven bijna weten, lezen!

BESLUIT.

„De spelen," zegt Fröbel in zijne *Opvoeding v. d. mensch*, bl. 415 en 416, „zijn uitvloeisels van levenslust en levenskracht, ze zijn òf navolgingen uit het leven, òf vrije toepassingen van het geleerde òf geheel scheppende beelden en voorstellingen des geestes." De waarheid hiervan zal wel niemand betwijfelen en juist door dezen grondregel, zullen de Fröbelsche spelen steeds op hooger prijs gesteld worden.

INHOUD.

VOORREDE VAN DEN VERTALER . . . . . bl. 3
INLEIDING . . . . . " 5
ONDERRIGT . . . . . " 8
OEFENINGEN MET ÉÉN STOKJE . . . . . " 8
OEFENINGEN MET TWEE STOKJES . . . . . " 9
FIGUREN UIT HET DAGELIJKSCH LEVEN . . . . . " 11
SCHOONHEIDSVORMEN . . . . . " 12
VORMEN VAN HOEGROOTHEID, HOEDANIGHEID, GETAL ENZ. " 12
DE STOKJES ALS MIDDEL OM TE LEEREN TELLEN EN REKENEN . . . . . " 13
DE STOKJES ALS EERSTE GRONDEN DER MEETKUNST . . " 13
DE STOKJES ALS TEEKENONDERRIGT . . . . . " 14
DE STOKJES ALS ONDERRIGT IN HET SPELLEN EN LEZEN. " 15
BESLUIT . . . . . " 15

Pl. I.

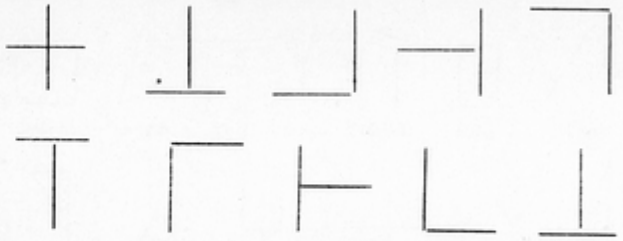

LEVENSVORMEN

met twee stokjes.

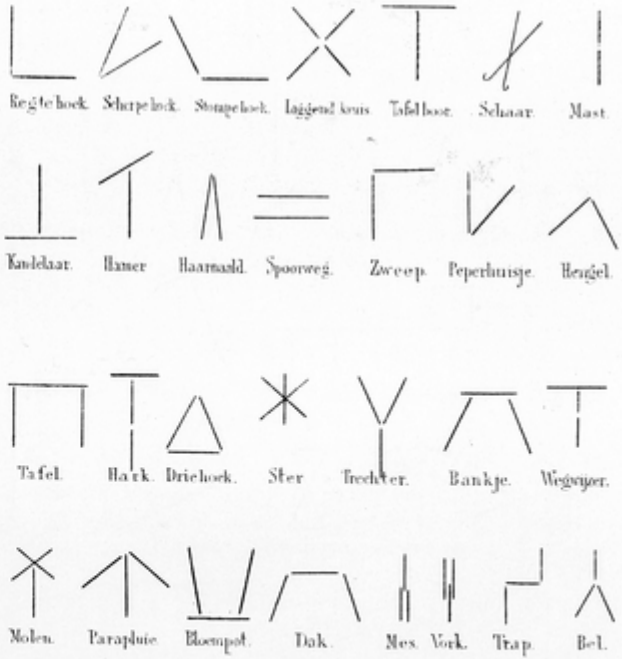

PI. 2

met vier stokjes.

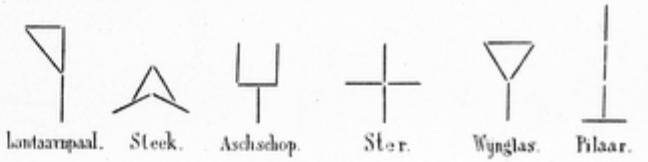

met vijf stokjes.

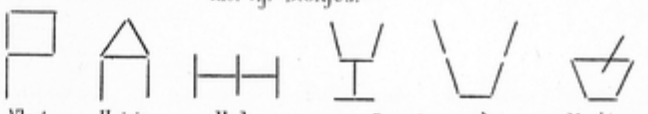

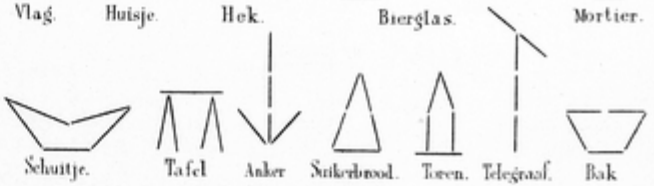

met zes stokjes.

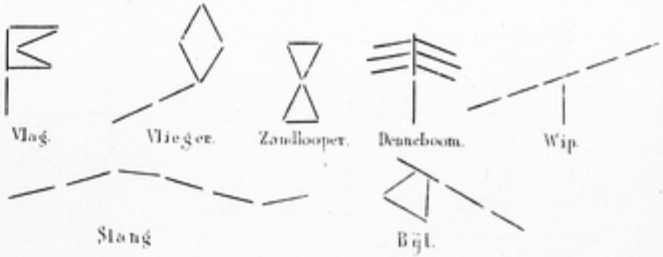

Pl. 3.

met zeven stokjes.

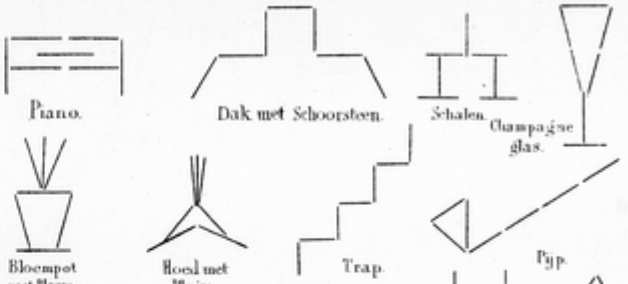

met acht stokjes.

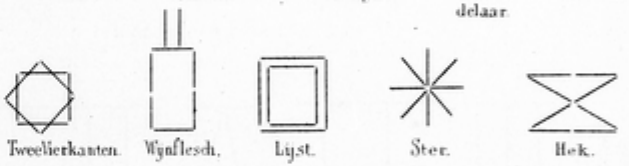

met negen stokjes.

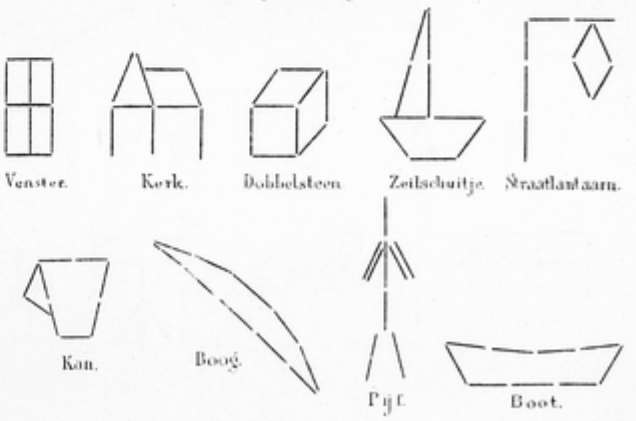

Pl. 4

met tien stokjes.

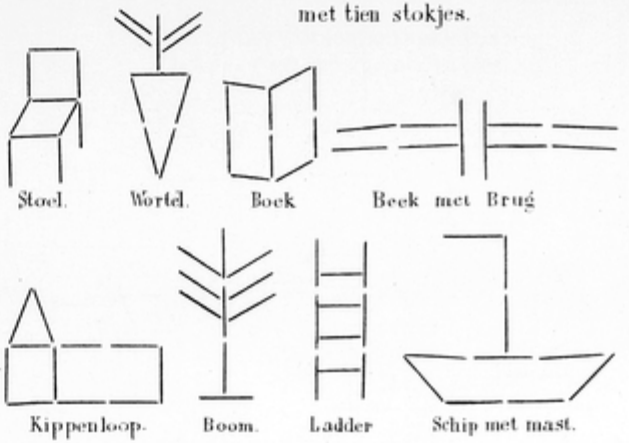

TAFELS VAN VERSCHILLENDEN VORM.

te leggen met 2 tot 10 stokjes.

Pl 5

HUIZEN VAN VERSCHILLENDEN VORM
te leggen met vier en meer stokjes.

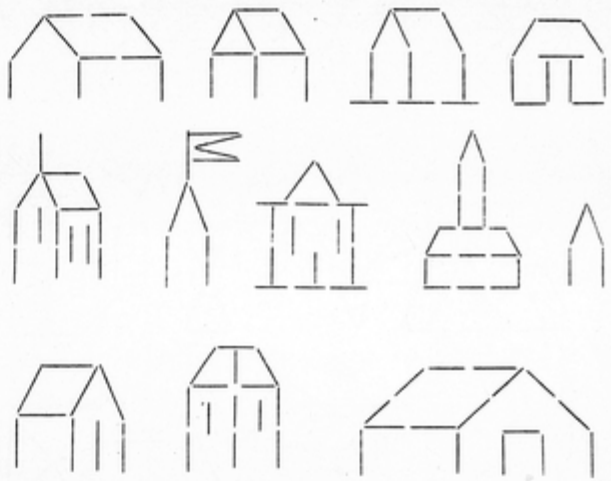

250 stokjes

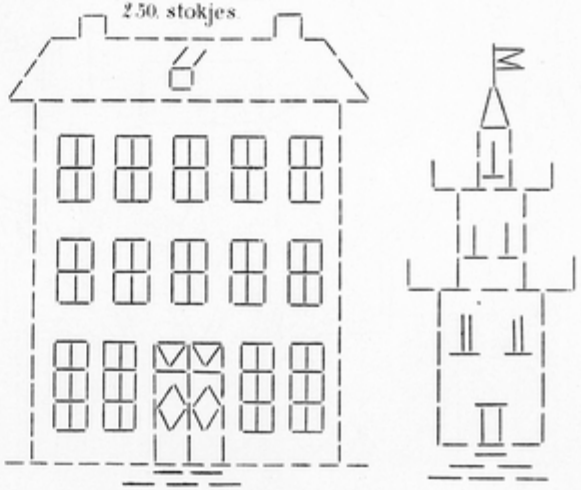

PL. 6

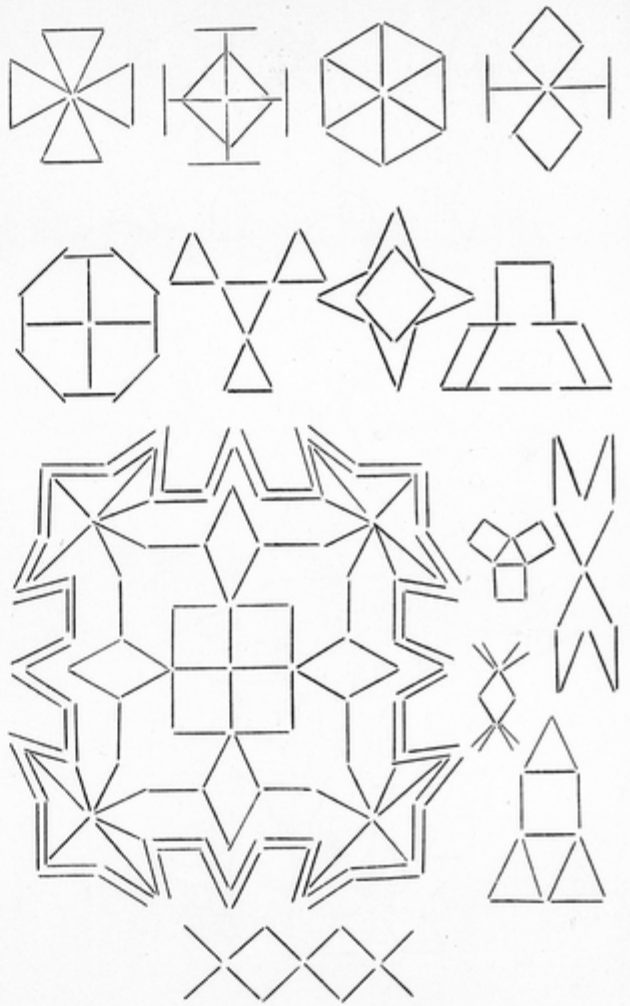

PL. 7

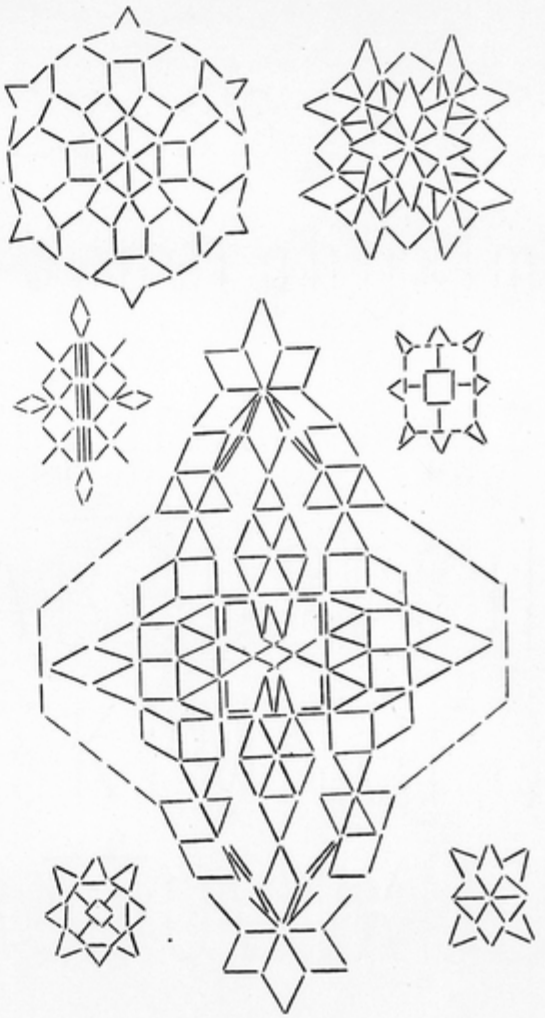

1 2 3 4 5 6 7 8 9 0

a b c d e f g h y k l m

n o p q r s t u v w x y z

A B C D E F G H

I J K L M N O P Q

R S T U V W X I J Z

Boekhandel van P. B. PLANTENGA te Zutphen.

PROSPECTUS.

NEDERLAND, BELGIE, DE RIJN, PARIJS.

REISGIDS.

Met plattegronden, munttafel, aangave van logementen, restauraties, koffijhuizen, middelen van vervoer enz.

1860.

De gemakkelijke en snelle middelen van vervoer hebben het reizen in de laatste jaren zeer doen toenemen, en de Reisgidsen noodzakelijk en meer algemeen doen worden. Eene enkele raadgeving of wenk toch kan meer geld doen besparen, dan het aanschaffen van een' goeden Reisgids vereischt. Men denke slechts aan het kiezen van logementen, restauraties en koffijhuizen, aan het bezoeken van museums en dergelijken, aan het nemen der juiste en kortste reisroute enz., en het groote gemak van een reisboek bij zich te hebben, zal gewis door iedereen toegestemd worden. Het hier aangekondigde boek bevat in een 400 tal bladzijden in 12° den tekst van een paar deelen in 8°, altijd zoo, dat de doelmatigheid door eene duidelijke letter daaronder niet geleden heeft. De prijs is zoo goedkoop mogelijk gesteld op *f* 3.30 gebonden, en *f* 2.80 stevig ingenaaid.

De uitgever en alle boekhandelaren leveren hetzelve, op franco aanvrage, (tegen inzending per postwissel van het bedrag en 30 cents frankeergelden) franco per post door het geheele rijk.

P. B. PLANTENGA.

Boekhandel van P. B. PLANTENGA te Zutph

PROSPECTUS.

DE STOKJES

TOT

SPEL EN ONTWIKKELING VAN

LIGCHAAM EN GEEST

VOOR KLEINE KINDEREN,

Mijn spelen is leeren
Mijn leeren is spelen
v. Alphen.

MET 8 PLATEN.

TWEEDE DRUK.

INHOUD.

Oefeningen met één stokje. Oefeningen met twee stokj
Figuren uit het dagelijksch leven. Schoonheidsvormen. V
men van hoegrootheid. De stokjes als middel om te leer
tellen en rekenen. De stokjes als eerste gronden der me
kunst. De stokjes als teekenonderrigt. De stokjes als ond
rigt in het spellen en lezen.

De in dit werkje gevolgde methode is die van den opvo
kundige Froebel, een man die met zeldzame volharding
zelfopoffering zijn leven geheel toewijdde aan de verbeteri
der opvoeding van de eerste kinderjaren. Zijne eenvoudi
leeringen vinden in geheel beschaafd Europa meer en me
bijval, en zullen eenmaal zeker eenen omkeer in het lag
onderwijs daarstellen. Ontwikkeling van den geest, *de*
die van het ligchaam en *niet* ten koste van het ligchaam
dat is de grondslag waarop Froebel voortbouwt. — De pri
is gesteld op 60 cents.

P. B. PLANTENGA.

BESCHADIGDE TEKST
OF VERKEERD GEBONDEN
DAMAGED TEXT OR
WRONG BINDING